

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-46>

**ASSESSMENT OF THE INNOVATION POTENTIAL
OF THE COUNTRY (REGION) IN THE CONTEXT OF
STRATEGIC PLANNING: FROM THEORY TO PRACTICE**

**ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ
(РЕГІОНУ) В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ:
ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ**

Barannik V. O.

*PhD in Economics, Senior Researcher,
Leading Researcher,
National Institute for Strategic Studies
Kyiv, Ukraine*

Бараннік В. О.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник,
Національний інститут
стратегічних досліджень
м. Київ, Україна*

Проблеми стратегічного планування економічного розвитку (довгострокове планування на основі постановки та досягнення цілей) розглядаються як функціональні завдання високого рівня та, безумовно, привертають увагу широкого кола економістів: як теоретиків так і практиків. І, в той же час, а ні науковці, а ні практики, не дійшли до спільного розуміння та розробки оптимальної стратегії, яка б гарантовано спрацювала при будь яких обставинах [1].

В Україні, на підставі прийнятої вже в воєнному 2023 році Постанови КМУ «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» [2], визначені основні вимоги і процедури розроблення та проведення моніторингу реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів з реалізації цих стратегій.

В даній роботі автор зробить спробу розібратися з нюансами такого аспекту регіонального стратегічного розвитку як розуміння та оцінка інноваційного потенціалу регіону. Така увага саме до цього аспекту стратегічного планування продиктована важливістю та необхідністю переходу економіки країни та її регіонів на інноваційний шлях розвитку, як основний та майже безальтернативний.

В загальному плані, інноваційний потенціал це сукупність наявних у регіоні інтелектуальних, трудових, технологічних, науково-технічних,

фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх ресурсів з відповідним інфраструктурним забезпеченням, які сприяють (або є передумовою) для розвитку інноваційної діяльності та інновацій [2]. Зазначимо, що дане поняття (інноваційний потенціал) само складається з двох дуже змістовних та достатньо широких понять: інноваційність (будемо вважати його походження економічним) та потенціал (який має походження з фізики).

Як зазначається в роботі [3, с. 20] з посиланням на роботи Й. Шумпетера, «інноваційність являє собою історичне явище, що викликає необоротну зміну способу виробництва товарів: якщо замість зміни величини факторів ми змінюємо функцію виробництва, то ми маємо саме інновацію». При цьому виробнича функція, в значному ступені, пов'язує основну економічну ціль виробництва (кінцевий вихід продукції чи її вартість) з факторами виробництва, основні з яких (інтелектуальні, трудові, технологічні, науково-технічні, фінансово-економічні, виробничі, соціальні, культурно-освітні та відповідне інфраструктурне забезпечення) саме і наведені в визначені інноваційного потенціалу. При цьому, достатньо чітко вибудовується основна економічна ціль стратегічного планування – збільшення кінцевого виходу продукції чи її вартості (для країни (регіону) – підвищення рівня добробуту населення) та основні шляхи її досягнення: врахування прямих та зворотних зв'язків між факторами та ціллю виробництва.

В той же час відмітимо, що визначення інноваційності через зміну виробничої функції має певний нюанс, а саме: визначити вид виробничої функції ми можемо тільки постфактум, коли маємо вже реалізовані проекти та відповідні дані щодо отриманих прибутків та досягнутих факторів виробництва.

Певним виходом із такої ситуації можна вважати, яка саме і передбачена в Постанові КМУ [2], можна вважати постановку оперативних цілей, що забезпечать досягнення стратегічних цілей, певну етапність в реалізації Стратегій та відповідний моніторинг їх виконання.

В більш загальному, зазначимо, що інноваційна діяльність, не зважаючи на її безальтернативність для забезпечення сталого економічного зростання, є ризикованим видом діяльності (не завжди визначені нові напрями діяльності приводять до успіху (економічного зростання) і, навпаки, суто теоретично, можна досягти і надвеликих здобутків), і, в цьому аспекті, велике значення має створення сприятливого ринкового економічного клімату. До основних аспектів

якого можна віднести: суттєвий технологічний прогрес (в тому числі і за рахунок розвитку наукових (теоретичних) та науково-практичних напрямів); сталість та обґрунтованість регуляторної політики країни; сприятливі макроекономічні тенденції; врахування та поступове вирішення екологічних проблем; наявні демографічні зміни.

Щодо конкретних аспектів інноваційного розвитку саме в Стратегіях регіонального розвитку в Україні, то відповідно Постанові КМУ [2] розробка їх здійснюється з використанням територіально-орієнтованого підходу та смарт-спеціалізації (смарт-спеціалізація – підхід стратегічного планування регіонального розвитку і визначення сфер втручання, що забезпечує економічне зростання та базується на розкритті інноваційного потенціалу, унікальності наявних активів, конкурентних переваг регіону, найбільш ефективному їх використанні).

Як приклад визначення напрямків смарт-спеціалізації в інноваційному розвитку регіону, наведемо визначені Стратегією регіонального розвитку Закарпаття [4] види її смарт-спеціалізації: природно-оздоровчий туризм, біоекономіку, аудіовізуальний сектор. В той же час, і це не дорікання розробникам регіональної Стратегії, конкретизувати рівень досягнення поставлених напрямків смарт-спеціалізації як і поставлених стратегічних економічних цілей майже не можливо.

В загальному змісті потенціал – можливості, наявні сили, запаси, що можуть бути використані [5]. В той же час, на відміну від фізики де діють закони збереження енергії, а перехід від однієї форми енергії до іншої відбувається з постійними коефіцієнтами, потенціал є фундаментальною характеристикою системи (свого роду верхня межа вище якої не дістатися), потенціал в економіці має дещо інші властивості та тенденції до суттєвого змінення свого значення: починаючи від цінних характеристик його складових, коефіцієнтів переходу (питома вартість різних факторів виробництва) та закінчуючи суттєвими технологічними змінами, які роблять цю верхню межу не тільки змінною, а і, в певному змісті, практично недосяжною. Тобто, рівні, за значеннями, фактори виробництва в різних умовах, для різних галузей, в різні періоди часу можуть призводити до достатньо відмінних розрахункових значень їх економічних потенціалів.

Тобто, говорячи про інноваційний потенціал регіону, як сукупність основних ресурсів та відповідного інфраструктурного забезпечення, втрачена ще одна складова потенціалу, а саме – ефективність. При цьому поняття ефективність може бути використана в двох основних напрямках: по-перше, як показник рівня використання наявних ресурсів (факторів виробництва) – ресурсоємність, продуктивність праці,

фондовіддача, питомий рівень добробуту населення тощо; по-друге, в більш загальному та інтегральному вимірі, як відношення рівня визначених цільових показників до розрахункових рівнів відповідно кращих світових практик – глобальна ефективність, чи відношення досягнутого та відповідного запланованого цільового показника – ефективність реалізації стратегії тощо.

Конкретизуючи вищенаведене, зазначимо, що використання таких складних та багатоаспектних термінів як «інноваційний потенціал», а в загальному вимірі – процеси означення (дефініції), потребує обґрунтування та певної загальної узгодженості (взаємовизнаності), що визначає необхідність попередніх та широких наукових досліджень, обговорень за різними напрямками інтеграції (міжсекторальні, міжнаукові), постійного перегляду та удосконалення.

Література:

1. Strategic planning. The Economist, Mar 16th 2009. URL: <https://www.economist.com/news/2009/03/16/strategic-planning>

2. Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів: Постанова КМУ від 4 серпня 2023 р. № 816. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-n#n94>

3. Національна інноваційна система України: проблеми і принципи побудови / Макаренко І.П., Копка П.М., Рогожин О.Г., Кузьменко В.П. / За наук. ред. І.П. Макаренка. – К.: Інститут проб-лем національної безпеки, 2007. – 520 с.

4. На Закарпатті визначили три галузеві сектори для впровадження SMART-спеціалізацій. Закарпаття онлайн. URL: <https://zakarpatya.net.ua/News/189220-Na-Zakarpatti-vyznachyly-try-haluzevi-sektory-dlia-vprovadzhennia-SMART-spetsializatsii>

5. Потенціал. Вікіпедія: веб-сайт: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Потенціал> (дата звернення: 25.03.2024)